

DEO OPTIMO MAXIMO,
 VIRGINI DEI-PARÆ,
 ET S. LUCÆ, MEDICORUM ORTHODOXORUM PATRONO
 QUÆSTIO MEDICA.

*Cardinalitatis agitanda Disputationibus, in Antonianis Medicorum Remensium Scholis,
 die Mercurii 17 Decembris, hora septimâ matutinâ.*

M. HENRICO MACQUART, Professore Mallio, Præside.

An quinque Medicinæ Partes Medico necessariae?

I.

ULTI nomine Medici; re autem & opere perpauci. Unum
 e millibus elige, quem probitas commendet, ratio regat, con-
 firmet experientia, universa rerum medicarum scientia exornet.
 Medicina alia est speculativa, alia practica; utriusque finis, sa-
 nitas. Ad finem collimat speculativa, dum hominis sani naturam
 indagat in Physiologiâ, corpus morbo affectum in Pathologiâ
 considerat, & morborum signa in Semeïotice perpendit. Scopum
 attingit Practicâ, cum sanitatem in Hygieine tuetur, in Therapeutice restituit.

A

2

Choræas ducit *Physiologia*, nec immeritò; qui enim partium officia non calluerit, is earumdem vitia malè dignoscet, pejùs curabit. Objectum *Physiologiæ*, res naturales, sive naturalem hominis compositionem ingredientes. Septem vulgò recensentur, elementa, temperamenta, partes, humores, spiritus, facultates & functiones. Quot capita, tot ferè de *Elementis* sententiæ. Hic nubes & inania captans, formas primas, feminum & motùs originem prosequitur. Ille materiam primam ad arbitrium cudens, ad nutum secans, ad libitum movens, ingeniosas neçtit fabulas. Ignem, aërem, aquam & terram Peripatetici jactant; Chymici salem, sulphur, mercurium toto crepant ore; si sapias, inextricabiles systematum nodos otiosis relinque. Vera corporis principia, oculisque subjecta fidelibus, sunt partes solidæ & fluidæ, ulteriora ne quæsieris. *Temperamenti* nomine intelligitur certa quædam corporis habitudo, ex mutuâ fluidorum solidorumque actione pendens. Hinc innumeras temperamentorum differentias conjice; prout enim pars fluida tenuior est aut spissior; prout solida plùs minùs tenditur, relaxatur; diversa exurgunt temperamenta, sua cuique sexui propria, diversis regionibus diversa, & in iisdem subjectis pro ætate, tempestate, moribus, victùs ratione mutabilia. *Pars* definitur, quidquid totum ita complet, ut suâ præsentia perfectionem addat, absentia detrahat. Duplicis generis partes jam agnovimus, solidas nempe & fluidas. Solidæ ex fibris, modò per fasciculos collectis, modò in telas expansis conflantur. Ex iis membranæ, ex membranis vasa, ex vasis glandulæ, ex glandulis & vasis totum corpus componitur. Fibras irrigant quotquot sunt in corpore *Humores*, motu perpetuo agitati. An solida fluidis imperent, an pareant, disputant authores; sed perperam: agunt in invicem & aguntur, mutuasque causæ & effectuum vices præstant. Vivifica succorum moles, qualis in arteriis venisque continetur, sanguis audit, omnium humorum fons inexhaustus. Sanguinis materia, chylus, liquor lacteus & subdulcis, ex alimentis in ventriculo eliquatis proveniens. Chylosim inchoat oris & dentium actio, adjuvat gastricus humor, perficit stomachi & partium adjacentium motus, confirmat bilis & succi pancreatici permixtio. Chylus in intestina delapsus, notâ regione viarum ad venam subclaviam appellit, divitibus undis sanguinem auget, singulas corporis partes peragrat, pabulo rore alluit, succosque quibus fœtus est, si inutiles amandandos, si utiles, resorbendos glandulis impertit. Ad secretionum varietatem explicandam, quæ afferuntur fermenta, pororum configuratio, liquor glandulis ingenitus, figmenta totidem. Ut in hepate bilem, in renibus urinam, in cute sudorem &c. sic in cerebri cortice *spiritus animales* sanguis deponit. Si oculorum aciem fugiunt, mentis captum non superant. Nauseam hodiè movet vetus *facul-satum* cantilena. Quod vanis earum idolis bona affixerat antiquitas, illud in artificiosam partium mechanicam oculatior refunde. *Functio* dicitur animæ, vel corporis, vel utriusque simul operatio. Celebris est functionum in vitales, naturales, animales distinctio. Vitales dicuntur, quæ vitam ita faciunt, ut iis carere nequeat, ut motus cordis, respiratio, sanguinis circuitus &c. Naturales assumpta sic mutant, ut in naturæ nostræ partem abeant. Ad hunc censum pertinent actiones viscerum quæ recipiunt, retinent, movent, mutant, miscent, secernunt, applicant, excernunt. Animales ita in homine contingunt, ut vel intellectus humanus ejusmodi ideas indè concipiat, quæ actioni illi corporeæ unitæ sunt; vel voluntas his actionibus excitandis operetur, aut iis natis moveatur. Hùc spectant animi affectus, sensus & motus voluntarii. Cerebrum, Regia mentis est, sublimibus alta columnis. Spiritus animales, Regiæ ministros non malè dixeris; nunc enim mentis mandata partibus deferunt, undè motus animalis; nunc velut exploratores externis insident organis; & ad cerebrum reflui, de iisque extùs geruntur, mentem admonent, undè sensus. Quâ ratione anima in corpus agat & mutuò à corpore patiat, tu ne quæsieris, scire nefas. *Dixit & facta sunt.* In

3

organorum & effectuum observatione quiescit Medicus, in causis supremam
Numinis voluntatem adorat.

II.

HOMINEM sanum, functionum omnium integritas facit; in unius etiam defectu, morbus. Ut actionum perfectionem explicat Physiologia, ita læsionem comprehendit Pathologia, quæ agit de morbo, causâ morbi & sympto-
mate. *Morbus* ritè definitur affectus præter naturam, à quo actio, primò & propter se læditur. Cùm autem actiones sint partium; partesque considerentur vel ut simplices, vel ut organicæ, vel ut ex simplicibus & organicis compositæ: inde tria oriuntur morborum genera, intemperies, mala conformatio, & unitatis solutio. Intemperies in partem simplicem cadit; mala conformatio, parti organicæ propria est: utrique competit unitatis solutio. Intemperies juxta Veteres vel est simplex, ut calida; vel composita, ut calida & humida. Verùm Neoterici caloris, frigoris, humiditatis & siccitatis idæas explodunt, meliùsque ad acre, âlsium, acidum &c. confugiunt. Mala conformatio, vel est in figurâ, ut oris distortio; vel in meatu latiore, ut aneurisma; angustiore, ut obstructio: in lævitate, ut lenteria; asperitate, ut trachæ arteriæ raucitas: in magnitudine auctâ, ut pes longior; imminutâ, ut digitus brevior: in numero excedente, ut sextus digitus, deficiente, ut manûs amputatio: in situ, ut hernia; in connexionione, ut palpebræ utriusque coalitus. Præter essentielles morborum differentias, dantur & aliæ accidentales, quæ ratione circumstantiarum, diversa & notatu digna, sive ad prognosim, sive ad curationem nomina fortiuntur. Sic ratione durationis, morbus est chronicus, ut hydrops; acutus, ut pleuritis; peracutus, ut febris ardens; acutissimus, ut apoplexia. Ratione moris, benignus, ut alvi fluxus; malignus, ut variolæ; venenatus, ut viperæ morsus; contagiosus, ut pestis. Ratione numeri, unus, ut simplex ventriculi intemperies; compositus, ut phlegmone; implicitus, ut pleuritis cum asthmate; connexus, ut febris à pleuritide; dispersus, ut ulcus pedum cum nephritide. Ratione originis, hæreditarius, ut lues venerea; adventitius, ut paralyfis. Ratione loci, sporadicus, ut lethargus; endemius, ut Anglorum Phthisis; epidemius, ut morbilli. His omnibus morborum differentiis suæ à Medicis *Causæ* tribuuntur. Felix qui potuit morborum noscere causas, ignoti enim nulla curatio. Qui plures morborum causas statuunt, his ignoscimus, dùm ignoscant nobis quòd statuamus pauciores. Causas igitur in antecedentes & conjunctas, sive in externas & internas distinguimus. Illa plerumque pravus est rerum non naturalium usus; hæc latet in solidis modò, modò in fluidis: si à sanguine nomen accipiat, plethora dicitur; si ab humoribus, cacoehymia nuncupatur. *Symptoma*, sic dictum, quòd morbis causisque accidat, est effectus contrà naturam, qui morbum, velut umbra corpus, sequitur. Tria distinguuntur Symptomatum genera, actiones læsæ, excretorum & retentorum vitia, mutatæ corporis qualitates. Symptoma actionis læsæ totuplex, quotuplex actionum læsio; læditur autem vel imminutè, ut in bradypepsiâ, vel depravatè ut in malaciâ, vel acutè ut in fame caninâ, vel abolitè ut in paralyfi. Excretorum & retentorum vitium quintuplex est; vel enim peccant in substantiâ, ut vermes, calculus; vel in qualitate, dum acria sunt, falsa, naturæ suæ degenera &c. in quantitate deficiente, ut ischuria; excedente, ut diabetes; in loco, ut ileus; in tempore tandem, ut tardior vel citior menstrui sanguinis excretio. Mutatæ dicuntur corporum qualitates, cùm sensibus externis ingratè percipiuntur. Sic color flavus in ictero visum, gravis axillarum odor olfactum, ructus acidus gustum, linguæ scabrities tactum, borborygmi auditum molestè & contrà naturam afficiunt.

SI cæcus à cæco ducitur, ambo in foveam cadent. Lapsum times? facem præferat *Seméiotice*; lubricum ostendet iter, & affulgentibus signis ad morborum cognitionem quasi manu te perducet. Signa morbi, alia sunt commemorativa, diagnostica alia, alia prognostica. Commemorativa præteritum morbi statum exhibent, diagnostica præsentem explicant, prognostica futurum præfagiunt. Hæc vel salutaria, quæ sanitatem portendunt, vel lethalia quæ mortem ominantur. Omnium cognitio medenti necessaria. Non danda remedia, ubi natura morbo superior, sola potest opus explere: non danda etiam, ubi nullus Medicinæ locus, & victor morbus ægrum jugulat: crimen esset in homicidii partem venire, nec infamandum præsidium alias profuturum. In rebus dubis præstat anceps potius quam nullum remedium experiri; at illud dijudicare, non cujusvis est (*judicium enim difficile,*) sed sagacioris Medici, qui spem ab absolutâ signorum cognitione depromit. Cæteris præstant Pathognomonica, quæ omni, soli & semper conveniunt. Utinam talia in omnibus adessent! His deficientibus ad aliorum syndromen confugiendum. Signa diagnostica, vel speciem morbi denotant, vel morbi causam ostendunt. Quæ speciem morbi denotant, desumuntur à parte affectâ, actione læsâ, doloris proprietate, situ, propriis accidentibus excrementis, juvantibus & lædentibus. Sic à juvante calido remedio morbus frigidus innotescit, punctorius plevræ dolor pleuritidem indicat, motûs & sensûs privatio apoplexiam signat, sputa purulenta phthisim arguunt, rubor in oculis phrenitidem minatur. Signa quæ morbi causam ostendunt, repetuntur ab affectûs specie, partium naturâ, excrementis, humore dominante, doloris proprietate & cutis colore; sic erysipelas bilem, arenulæ in urinis calculum, affectio hypochondriaca bilem atram, pruritus falsam pituitam, ruber color sanguinem ægritudinis causas esse denuntiant. Signa prognostica humoris coctionem vel cruditatem, longitudinem morbi vel solutionem, vitam vel mortem præfagiunt. Apage chiromanticos, sagas, & alios ejusdem farinæ ardeliones, quorum fortuna vitrea, dum splendet frangitur; qui polliceri, non præstare, prædicere & mentiri solent: Medicus ut de vitæ longitudine vel brevitate decernat, non manuum incisuras, non articulationes metitur; sed naturæ cursus & recursus, momenta, casus, fortunas, discrimina tacitâ mente volvit & revolvit; sicque effectus obscuros, per evidentes causas; causas latentes per effectus manifestos investigando, artificiosæ præfagitionis habitum assequitur. Nihil in arte pusillum, nihil contemnendum: abjecta quævis & sordida, Medico sunt prædictionis materies; sputa, lacrymæ, sudores, fæces, sanguinis stillicidia, maculæ cutis, linguæ color &c. sed ad crises, arteriæ pulsus & urinas præcipuè respiciendum. Crisis est materiæ evacuatio, cum insigni corporis perturbatione, & morbi mutatione sive ad salutem, sive ad mortem. Tutior est quæ per evacuationem contingit, quam quæ per abscessum; optima, si fiat cum ægrotantis euphoriâ; pessima, dum vires prosternit, absque ullâ morbi remissione. Pulsus, est alterna arteriæ repletio & inanitio, à cordis vasorumque systole & diastole pendens. Omnes omnium pulsuum differentias quas Galenus enumerat, mitte sectari: satis erit naturales pulsûs conditiones in quantitate, qualitate, quietis tempore, robore, arteriæ statu positas observare; ut enim pulsus plenus, validus, ordinatus, mollis, sanitatem promittit; ita parvus, inæqualis, intermittens, formicans, vermicularis, convulsivus, res ægrotantis in deplorato esse præauntyat. Urina, humor est satis notus, ut definitione non egeat. Varia est ratione quantitatis, coloris, consistentiæ & contentorum. Pro variâ principiorum quibus constat indole, varios corporis affectus declarat. Cavebis tamen ne ibi periculum grave vaticineris,

5
ubi levior causa urinas in deterius mutavit : frustra etiam salutem spondet urina, nisi caetera consentiant; *urina bona. & tamen ager moritur.* Si quid dubium (quod saepe contingit) urina repraesentat, solvet dubium omnium corporis partium sedula lustratio : ad sexum, aetatem, vitae genus, loca, tempora attende. Verba dat & agros ludit, qui ex solâ urinarum inspectione se morbos omnes cognoscere hariolatur.

IV.

HYGIENE sanitatem rectâ vivendi ratione servat : Quid praestantius? objectum ipsius, *res non naturales*, aër, cibus & potus, motus & quies, somnus & vigilia, excreta, retenta, & animi pathemata. Aëris in corpora vires demonstrare quid opus? malè affici, satis est ad morbum; satis ad mortem, non affici. Laudatur purus, tenuis, amœnus, serenus, temperatus, nullis foedatus inquinamentis. Contrariorum lege noxius innotescit. Quodnam sit aëris insalubris remedium, rogas? nullum fugâ tutius agnosco : si fugere non licet, aërem impurum suaveolentibus emenda, contagiosum spirituosis corrige, humidiores exsicca, refrigera calidiores. Deficienti semper naturæ, necessarium semper alimentum. Ut victum ex arte praescribas, distingue aetatem, perpènde vires; regionis, tempestatis & consuetudinis rationem habe. Frustrâ laudabilis cibus, si parem dispares sumunt. *Senes facillimè jejunium ferunt, mox aetate consistentes, minimè adolescentes, omnium minimè pueri.* *Apor. Hipp. 13. Sect. 1. Corpora quæ crescunt, plurimum habent calidi innati, plurimo igitur egent alimento.* *Aphor. 14 Sect. 1. Ventres hyeme & vere naturâ sunt calidissimi; his igitur temporibus, alimenta plura exhibenda.* *Aphor. 15. Sect. 1.* In genere, optimus alimenti modus, quod quisque concoquit : sapit qui stomachum suum interrogat. Quò simplicior cibus, eò salubrior. Qui palato sapit, boni succi est, & facilis digestionis, caeteris praefertur. Rarò profunt condimenta, sapissimè nocent. Cur aetas nostra morborum adeò ferax? in promptu ratio est, coquos numera. Quis in sumendis cibus ordo servari debeat? An cœna prandio liberalior concedenda? Quaestiones sunt, quas convivarum disputationi libenter relinquimus. Aqua, potus omnium antiquissimus. Fluvialis, modò pura sit, optima : pessima palustris. Ad fluvialem fontana, ad palustrem putealis accedit. Aquam sic lauda, ut vinum non improbes. Ebrietas foedum morbi genus : sed in ebrium infamia cadit, non in vinum, quod vi suâ prodest, alienâ tantùm culpâ nocet. Exercitii utilitatem luculenter probat morbus, commune otii stipendium. Hinc apud veteres, prima lex sanitatis, non satiari cibus; proxima, impigrum esse ad laborem. Motus, si moderatus, vires auget, corpus firmat, humores crassos dividit, crudos coquit, superfluos eliminat. Sed bona sunt vicina malis; immodicus solida atterit, exurit fluida, spirituosâ ventilat. *Medium tenuere beati.* Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis; sed eadem ignavum corrumpunt otia corpus. Docet Medicus quo quisque modo fugiatque feratque laborem : sic corpus exercet ut non fatiscat, sic quiescere finit ut non torpescat, auream ubique sectatur mediocritatem. Optimus somni & vigiliæ ordo, dum sese mutuò excipiunt. Modum in utroque servare memento. Somnus longior, solidorum elaterem obtundit, fluida inspissat, caput replet, sensus hebetat. Vigilia bilem exasperat, auget acre, spiritus consumit, impedit nutritionem. *Medio turissimus ibis.* Per excreta & retenta intellige corporis succos, vel utiles & in nostri substantiam facescere aptos, vel inutiles (quâ data porta) abigendos. Non impunè feres, si in retinendo vel excernendo natura deliquerit. Profuso laudabilium succorum thesauro, imminet virium, vitæ jaectura : retentis quæ sunt excernenda, gemunt sub pondere vires, sarcinæ brevî succumbendum. Sanitati utiles esse animi motus, quis ignorat? amore, spe, gaudio &c. Sanguis

vegetior fluit, stimulat solidorum actio, promoventur secretiones, uberior fit transpiratio. Sed sunt certi fines, quos ultra citràque sanitas consistere nequit. Laxatis habentis nocent affectus, qui profunt temperatis. Procul ergò mœror, odium, iracundia, libido, auri fames, livor &c. quæ fuscèque omnia miscent, & læsas functiones enormi quatiunt tumultu. Extrà aleam est, qui domesticis hostibus imperat, motos componit fluctus, sperat infaustis, metuit secundis alteram sortem benè præparato pectore, æquam rebus in arduis servat mentem, non secus ac bonis ab insolenti temperatam lætitiâ. Sic sanitatem ut ut lubricam Medicus stabilis ac tuetur; &, quod sapientis votum est, mentem sanam facit in corpore sano.

V.

UT sanitatem præsentem Hygieine servat, sic lapsam Therapeutice restituit. Non unâ eademque morbos omnes opugnat armaturâ. Æs illi triplex, triplex telum, Diæta, Pharmacia, Chirurgia. His omnibus satis olim fuit unus artifex; posterior ætas ad majorem sedulitatem plures dedit. Pharmacopæus remediorum armamentario præest; manus auxiliatrices adhibet Chirurgus: Medicus, summus rei medicæ Dictator, quid, quantum, quomodo & quando sit agendum indicat, & tripartitam adversus naturæ hostes aciem movet. Diæta, debita est rerum non naturalium, victus præsertim administratio. Ut variat morbus, variam vivendi legem expetit. *Tenuis & exquisitus victus, in longis morbis semper periculosus. Aphor. Hipp. 4. Sect. 1. Ubi peracutus est morbus, tunc tenuissimo victu uti necesse est. Aphor. 7. Sect. 1. Sed considerare oportet an ager tali Diætâ ad morbi vigorem sufficiat. Aphor. 9. Sect. 1. Videndum etiam quibus semel aut bis, plura pauciorave offerri conducatur; sed dandum aliquid regioni, tempori, consuetudini, & ætati. Aphor. 17. Sect. 1.* Evidentior Therapeutices pars, Chirurgia. Vulnera sanat, tumores resolvit, apostemata maturat, ulcera abstergit, luxationes reducit, fracturas restaurat, &c. Omnes ipsius operationes ad continui divisionem, divisi unionem, extractionem alieni, & remediorum externorum applicationem non malè revocaris. Pharmacia paucarum herbarum olim scientia, nunc prodigiosâ remediorum sylvâ luxuriat. Ex his sunt gratiora alia, quæ in usum vocavere hodierni Medici, delicatiori hominum palato indulgentes; alia quæ vetus ætas comprobavit, minùs grata, virtute præstantiora: sunt composita quædam, quædam simplicia; in utrisque mitiora, vehementiora. Sapit qui in denso Pharmacorum agmine, ex multis pauca, ex paucis exquisita indicationibus accomodat. A morbo, causâ morbi, & Symptomatis præcipuæ fluunt remediorum indicationes. Morbus tolli, causa deleri, mitigari symptomata postulant. Singula in tempore & loco exequi, hîc opus, hîc labor est. Quidquid agat Medicus, in votis habet aut morborum emendare causas, aut emoliri. Causas emendat remediis alterantibus, quæ vitiatam humorum crasim immutant; exemplo sint, *diluentia, refrigerantia, antiscorbutica, febrifuga, &c.* emolitur per evacuationia, quæ naturam ab humorum colluvie feliciter expediunt. In plethorâ, optimum evacuationis genus, venæ-sectio. In eâ celebrandâ revulsioni aut derivationi consule. Urgente necessitate infantibus, senibus, gravidisque mulieribus venam seca; detestanda eorum religio, qui dum sanguini parcere volunt, agrum immitti pietate jugulant. Ut plethoram venæ-sectio, sic cacochymia, nefas. Alia per vomitum humores agunt, alia per secessum: quò adhibere, ergit, eò ducendum. Promptius agunt emetica, quàm cathartica, & natura vem in primis viis humorum saburram potentiùs eluunt: sed cautè stabulant, m aniceps istud remedii genus: quò fortiùs agit, eò validiùs lædit tractandu

7

præposterè adhibitum; caveant Phthifici, Hemoptoici, Plethorici &c. In aliorum evacuantium usu maximâ quoque prudentiâ opus est; data tempore profunt, alieno nocent. Nullus ergo temerario ausu in Medicinam involet, nisi remedium diversis morbis, diversis morborum temporibus, symptomatis, causis, ægri viribus, naturæ, ætati, regioni, temperamento noverit accommodare; nisi sciat quid sanitatem foveat, quid destruat, quid reparet. Hanc Scientiam non aliunde quàm ex quinque Medicinæ partibus comparaveris.

Ergo quinque Medicinæ Partes Medico necessaria.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

<p>M. PETRUS JOSNET, <i>Professor Antonianus.</i></p>	<p>M. LUDOV. HIERONYMUS RAUSSIN, <i>Professor Schol. & Decanus.</i></p>	<p>M. PETRUS JOSNET, <i>Prof. Scholarum.</i></p>
<p>M. HENRIC. MACQUART, <i>Professor Mallius.</i></p>	<p>M. HENRICUS NINNIN, <i>Secretarii Principis Claromontii Comitis Medicus ordinarius, Professor Scholarum.</i></p>	<p>M. DESIDER. LECAMUS.</p>
<p>M. THOM. LARBRE, <i>Professor Antonianus.</i></p>		

Proponebat Remis, JOANNES RAYMONDUS BAILHERON,
Biterrensis Saluberrimæ Facultatis Remensis Licentiatus.
A. R. S. H. M. D C C. L V.

PRO DOCTORATU.

Ex Typis R. FLORENTAIN, Regis, Universitatis
Facultatisque Medicinæ Typographi.

